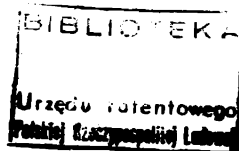

608d 1/12.

POŁSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

OPIS PATENTOWY

Nr 45864

Kl. 39

b³ 1/12

Montecatini Società Generale per l'Industria Mineraria e Chimica
Mediolan, Włochy

Sposób wytwarzania polimerów 2,3-dwumetylobutadienu-1,3 i ich kopolimerów z innymi sprzężonymi olefinami

Patent trwa od dnia 19 lipca 1960 r.

Pierwszeństwo: 7 sierpnia 1959 r. (Włochy)

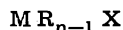
Wynalazek dotyczy sposobu wytwarzania polimerów 2,3-dwumetylobutadienu-1,3 i ich kopolimerów z innymi dwuolefinami głównie z butadienem-1,3.

Znane są sposoby polimeryzacji dwuolefin, w szczególności butadienu-1,3, w których stosuje się katalizatory oparte na związkach metali z grupy VIII układu periodycznego i jednohaloidków dwualkiloglinu, w szczególności oparte na związkach metalu z grupy VIII, które albo same albo jako kompleksy, są rozpuszczalne, w rozpuszczalniku stosowanym w reakcji. Uniemożliwia to otrzymywanie w chwili reakcji z jednohaloidkiem dwualkiloglinu natychmiastowe tworzenie się katalizatora, które to tworzenie, jeśli wychodzi się ze związku nierozpuszczalnego, wymaga pewnego okresu indukcji.

Stwierdzono nieoczekiwanie, że takimi katalizatorami można polimeryzować łatwo 2,3-dwu-

metylobutadien jak również otrzymywać kopolimery dwumetylobutadienu z innymi dwuolefinami, w szczególności z butadienem-1,3.

Do wytwarzania tych polimerów i kopolimerów można stosować katalizatory składające się ze związków o wzorze

w którym M oznacza metal z grupy II lub III układu periodycznego, R oznacza rodnik alkilowy lub aryłowy, taki jak etylowy, propylowy, izobutyłowy, heksylowy lub fenyłowy, X oznacza atom chlorowca a n oznacza wartościowość M, zasocjowanych ze związkami metali z grupy VIII układu periodycznego, korzystnie ze związkami kobaltu.

Jakkolwiek można stosować nierozpuszczalne w środowisku reakcji związki metali z grupy VIII, na ogół korzystniej jest stosować związek rozpuszczalny, ponieważ daje on możliwość

łatwiejszego regulowania szybkości reakcji i ciśnienia cząsteczkowego otrzymywanego produktu. W tym przypadku dogodnie jest prowadzić proces z ilościami powyżej 5 milimoli związku metaloorganicznego i powyżej 0,01 milimoli związku metalu z grupy VIII, na litr rozpuszczalnika.

W każdym przypadku jest zawsze konieczne, żeby była obecna pewna ilość związku metaloorganicznego zdolnego do zaktywowania co najmniej części związku metalu z grupy VIII.

Polimeryzację prowadzi się w obecności rozpuszczalnika obojętnego wobec katalizatora, a korzystnie w obecności węglowodoru aromatycznego.

Polimeryzację można prowadzić albo okresowo albo w sposób ciągły, w temperaturach różnych, w szerokich granicach, korzystnie w temperaturach 0°—50°C.

Produkt otrzymany przez prowadzenie polimeryzacji 2,3-dwumetylobutadienu-1,3 w obecności wyżej wymienionego katalizatora posiada widmo podczerwieni jak pokazuje fig. 1, w którym obserwuje się pasmo absorcyjne 11,24 μ , charakterystyczne dla grupy winylidynowej 1,2-wiązanie dwumetylobutadienu (badanie prowadzono na płytce ze stałego polimeru).

W badaniu promieniami X polimer posiadał widmo przedstawione na fig. 2, z którego można wyliczyć krystaliczność 70%.

Z wyżej wspomnianych kopolimerów butadienu, który kopolimeryzuje się sposobem według wynalazku miał przeważającą budowę cis-1,4; budowę butadienu obecnego w łańcuchu oznacza się spektrograficznie w podczerwieni, prowadząc analizę na płytce ze stałego kopolimeru i oznaczając gęstości optyczne metodą linii podstawowej (base-line) przy 10,36 μ dla nienasycenia trans, w 11,00 μ dla nienasycenia winylowego i 13,60 μ dla nienasycenia cis.

Stosowane współczynniki pozornej cząsteczkowej ekstynkcji są 10,6 i 12 odpowiednio dla trans-1,4, cis-1,4 i 1,2 wiązań. Zaobserwowano, że procentowość budowy -1,2 w butadienie wzrasta, gdy zawartość dwumetylobutadienu w kopolimerze zwiększa się.

Najbardziej interesującymi produktami są te, które zawierają w przeważającej ilości butadien, np. posiadające zawartość <10% dwumetylobutadienu w kopolimerze.

Wykazują one jeszcze znaczną zdolność do krystalizacji przy oziębianiu, ponieważ mają wyraźną przewagę polibutadienu z budową cis-1,4 nad innymi budowami polibutadienu i polimetylobutadienu.

Kopolimery zawierające wysoki procent dwumetylobutadienu są jednakże również interesujące.

Otrzymane produkty posiadają dobrą jednolitość i całkowicie rozpuszczają się w węglowodorach.

Kopolimery według wynalazku są prawdziwymi kopolimerami, a nie mieszaniną homopolimerów jak to udowodnia badanie dilatometryczne, prowadzone na produktach wytworzonych z różnymi ilościami dwumetylobutadienu.

Jak to jest widoczne z następujących przykładów: temperatura topnienia kopolimeru zmniejsza się ze wzrostem procentowym obecnego dwumetylobutadienu, podczas gdy jednocześnie czas indukcji, obserwowany przed krystalizacją — wzrasta.

Im wyższa ilość dwumetylobutadienu obecnego w kopolimerze, tym niższa jest szybkość polimeryzacji; to wskazuje na to, że produkt jest kopolimerem, a nie mieszaniną homopolimerów.

Otrzymane produkty mają własności i zachowują się podobnie do elastomerów i wskutek swych właściwości są interesujące w dziedzinie gumy.

Następujące przykłady wyjaśniają wynalazek.

Przykład I. 100 ml wolnego od powietrza bezwodnego benzenu, 0,65 g (5 milimoli) bezwodnego CoCl_2 , 0,3 ml pirydyny, 0,012 moli jednochlorku dwuetyloglinu i w końcu 10 g dwumetylobutadienu wprowadza się kolejno pod obojętny gaz do 500 ml szklanej kolby, zaopatrzonej w mieszałko i termometr. Miesza się w temperaturze pokojowej w ciągu 24 godzin. Po tym okresie czasu katalizator rozkłada się 20 ml metanolu i polimer koaguluje się 200 ml metanolu. Otrzymuje się włóknisty biały produkt, który przemywa się metanolem kilka razy i suszy w próżni w piecu w temperaturze 40°C. Otrzymuje się 1,1 g polimeru.

Przykład II. 230 ml wolnego od powietrza bezwodnego benzenu, 0,01 mola jednochlorku dwuetyloglinu, 14,5 g dwumetylobutadienu i 0,023 milimola CoCl_2 (jako roztwór benzenowy kompleksu chlorku kobaltu i pirydyny) wprowadza się kolejno pod obojętnym gazem do szklanej kolby na 500 ml, zaopatrzonej w mieszałko i termometr. Następnie mieszaninę miesza się w temperaturze pokojowej w ciągu 20 godzin.

Po tym okresie czasu katalizator rozkłada się 20 ml metanolu i polimer koaguluje się 500 ml metanolu. Po dalszym przemywaniu metanolem produkt suszy się w suszarce próżniowej

w temperaturze 40°C. Otrzymuje się 12 g białego polimeru. Polimer ten przy badaniu w podczerwieni dawał widmo pokazane na fig. 1 i przy badaniu promieniami X dawał wykres podany na fig. 2.

Przykład III. 100 ml wolnego od powietrza bezwodnego benzenu, 0,01 mola jednochlorku dwuetyloglinu, 10 g dwumetylobutadienu i 0,0308 g CoCl_2 , (jako roztwór benzenowy kompleksu chlorku kobaltu i pirydyny) wprowadza się w tej kolejności pod obojętnym gazem do kolby szklanej na 500 ml zaopatrzonej w mieszadło i termometr. Następnie mieszaninę miesza się w temperaturze pokojowej w ciągu 15 godzin.

Po tym okresie katalizator rozkłada się 20 ml metanolu i polimer koaguluje się 200 ml metanolu.

Otrzymaną białą, włóknistą masę przemywa się metanolem kilka razy i suszy w piecu w próżni w temperaturze 40°C. Otrzymuje się 10 g polimeru. Lepkość istotna, oznaczona w toluenie, w temperaturze 26°C za pomocą viskozymetru Desreux-Bischoff'a, wynosi $[\eta] = 0,43$. Liczba żelowa jest mniejsza od 1 (liczba żelowa jest to procent nierozpuszczonego polimeru po zanurzeniu danej ilości polimeru (0,1—0,15 g) w 100 ml toluenu w ciągu 40 godzin w ciemni bez mieszania).

Przykład IV. 100 ml wolnego od powietrza bezwodnego benzenu, 0,01 mola jednochlorku

dwuetyloglinu, 10 g dwumetylobutadienu i 0,023 milimola CoCl_2 (jako roztwór benzenowy kompleksu chlorku kobaltu i pirydyny), wprowadza się w tej kolejności pod obojętnym gazem, do kolby szklanej na 500 ml zaopatrzonej w mieszadło i termometr.

Mieszaninę miesza się w temperaturze pokojowej w ciągu 20 godzin. Po tym okresie katalizator rozkłada się i polimer koaguluje się metanolem, przemywa kilkakrotnie metanolem i suszy w suszarce próżniowej w temperaturze 40°C. Otrzymuje się 7 g produktu.

Lepkość istotna wynosi $[\eta] = 0,37$, liczba żelowa jest = 0.

Przykład V. 1000 ml starannie odpowietrzonego bezwodnego benzenu, 4,32 g (0,036 mola) jednochlorku dwuetyloglinu, 84 g butadienu-1,3, 14,5 g dwumetylobutadienu i w końcu 13 mg (0,1 milimola) CoCl_2 (jako roztwór benzenowy kompleksu CoCl_2 i pirydyny), wprowadza się kolejno do autoklawu na 3 litry z nierdzewnej stali, zaopatrzonego w mieszadło i płaszcz chłodzący.

Mieszaninę miesza się w ciągu 3 godzin, podczas gdy temperaturę wewnętrzną utrzymuje się na poziomie 5°C. Na koniec katalizator rozkłada się przez wprowadzenie do autoklawu 50 ml metanolu.

Lepki roztwór usuwa się z autoklawu i wytrąca z niego za pomocą metanolu polimer, który następnie przemywa się metanolem i w końcu

Tablica 1
Jednochlorek dwuetyloglinu 0,036 moli — CoCl_2 0,1 milimoli benzen 1000 ml — temperatura 15°C

Przykład Nr	Zasilane monomery		czas godziny	ilość otrzymanego polimeru	Badanie w podczerwieni				w temperaturze 26°C [η] w toluenie	Dane dilatometryczne			
	butadien g	dwumetylobutadien g			polibutadien			polidwumetylobutadien/100 g polimeru		Właściwości krystalizacji			Temperatura topnienia
					cis — 1,4 %	trans — 1,4 %	1,2 %			Izoterma krystalizacji	czas indukcji	czas krystalizacji	
5	84	14,5	3	87,5	72,6	8,2	19,3	12,3	1,09	— 60	—	nie krystalizuje	—
6	38	10	3	39,5	77,5	6,7	15,8	13,8	0,89	— 60	—	nie krystalizuje	—
7	86	10	2 1/2	88,0	88,0	4,0	8,0	7,4	2,83	— 37	6'—7'	90'—100'	— 8,4
8	94	5	1 1/2	96	89,9	4,1	6,0	4,7	3,15	— 37	około 3'	około 50'	— 6,7
9	106	0	1	106	94,1	2,8	3,1	—	5,65	— 37	parę sekund	10'—12'	— 0,4

cu suszy w suszarce próżniowej w temperaturze 40°C. Otrzymany produkt bada się spektrograficznie w podczerwieni oraz poddaje oznaczeniu lepkości istotnej w toluenie w temperaturze 28°C za pomocą wiskozymetru Desreux-Bischoff i dilatometrycznemu badaniu.

Przykład VI—IX. Dalsze 4 procesy prowadzi się w tym samym autoklawie, różniące się od procesu z przykładu V jedynie co do odpowiednich ilości butadienu i dwumetylobutadienu.

Otrzymane polimery poddaje się koagulacji, oczyszczaniu i suszaniu w sposób wyżej opisany i wyżej wspomnianym badaniom. Właściwości otrzymanych produktów i ich zachowanie dilatometryczne podaje tablica 1. (patrz str. 3).

Z tej tablicy można zaobserwować, że im wyższa jest ilość dwumetylobutadienu tym wolniejsza jest reakcja. Temperatura topnienia zmniejsza się przez zmniejszenie ilości dwumetylobutadienu w polimerze i w tym samym czasie zauważa się wzrastającą trudność krystalizacji. To zachowanie wskazuje, że otrzymane produkty są kopolimerami butadieno-dwumetylobutadienowymi, a nie mieszaninami homopolimerów.

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób wytwarzania polimerów 2,3-dwumetylobutadienu-1,3 i ich kopolimerów z innymi sprzężonymi dwuolefinami, znamienny tym, że polimeryzację prowadzi się w obecności rozpuszczalnika węglowodorowego i katalizatora utworzonego przez reakcję związku metaloorganicznego o wzorze

w którym M oznacza metal z grupy II lub III układu periodycznego, R oznacza grupę alkilową lub arylową, X oznacza atom chlorowca, n oznacza wartościowość metalu M , ze związkiem metalu z grupy VIII układu periodycznego.

2. Sposób według zastrz. 1, znamienny tym, że jako sprzężoną dwuolefinę stosuje się butadien-1,3.
3. Sposób według zastrz. 1 i 2, znamienny tym, że jako metal z grupy VIII stosuje się kobalt.
4. Sposób według zastrz. 1—3, znamienny tym, że stosuje się kobalt w postaci związku kompleksowego chlorku kobaltowego z pirydyną.
5. Sposób według zastrz. 1—4, znamienny tym, że stosuje się związek metalu z grupy VIII rozpuszczalny w środowisku reakcji.
6. Sposób według zastrz. 1—5, znamienny tym, że jako związek metaloorganiczny stosuje się jednochlorek dwuetyloglinu.
7. Sposób według zastrz. 1—6, znamienny tym, że polimeryzację prowadzi się w sposób ciągły.
8. Sposób według zastrz. 1—7, znamienny tym, że polimeryzację prowadzi się w temperaturze 0°—50°C.

Montecatini Società Generale per l'Industria Mineraria e Chimica

Zastępca: mgr Józef Kamiński
rzecznik patentowy

$M R_{n-1} X$

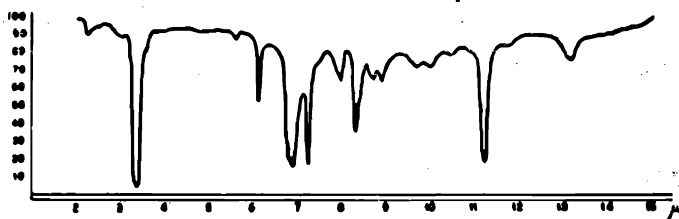

Fig. 1

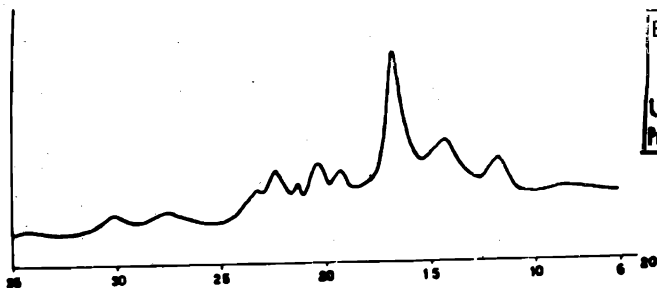

Fig. 2

BIBLIOTEKA
Urzędu Patentowego
Państwa Rzeczypospolitej Ludowej